

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 28187/2023
18.09.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Марија Милојковић, адвокат из ..., против туженог Удружења грађана „Фрушкаћ“ Нови Сад, чији је пуномоћник Срђан Ковачевић, адвокат из ..., ради утврђења повреде ауторског права и накнаде штете, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж4 97/23 од 21.06.2023. године, у седници одржаној 18.09.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж4 97/23 од 21.06.2023. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П4 192/20 од 28.02.2023. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев и утврђено да је тужени повредио ауторска права тужиоца на тај начин што је дана ...2020. године на свој Инстаграм страници „фрушкаћ“, у форми приче (eng. Story), без дозволе тужиоца и без плаћања ауторске накнаде, јавно саопштио тужиочево ауторско дело – фотографију Бешеновачког језера, не назначивши његово име и презиме, чиме је тужиоцу нанео нематеријалну штету. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете, због неовлашћеног јавног саопштавања ауторског дела без назнаке тужиочевог имена, исплати износ од 15.000,00 динара са законском затезном каматом од 28.02.2023. године као дана пресуђења до коначне исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је као неоснован већи део тужбеног захтева тужиоца од досуђеног ставом другим изреке а за износ од још 25.000,00 динара, са траженом законском затезном каматом од 28.02.2023. године као дана пресуђења до коначне исплате. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име накнаде материјалне штете, због неплаћања ауторске накнаде, исплати износ од 35.000,00 динара са законском затезном каматом од 28.02.2023. године до исплате. Ставом петим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца за исплату законске затезне камате на износ досуђен ставом четвртим изреке за период од 09.08.2020. године до 27.02.2023. године. Ставом шестим изреке, обавезан је тужени да на својој Инстаграм страници „fruskać“ објави увод и изреку ове пресуде, у року до 15 дана од дана правноснажности пресуде,

под претњом извршења, поштујући правила прописана Законом о заштити података о личности. Ставом седмим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца да тужени наведену пресуду у преосталом делу објави на својој Инстаграм страници „fruskać“. Ставом осмим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 64.800,00 динара са законском затезном каматом од дана када наступе услови за извршење до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж4 97/23 од 21.06.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена првостепена пресуда у ставовима првом, другом, четвртном, шестом и осмом изреке. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован захтев туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној у смислу члана 404. ЗПП.

Испитујући дозвољеност ревизије у смислу члана 403. став 2. тачка 1. ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 10/23), у вези члана 92. Закона о уређењу судова („Службени гласник РС“ бр. 10/23), Врховни суд је оценио да је ревизија туженог дозвољена пошто је одредбом члана 214а. Закона о ауторском и сродним правима („Службени гласник РС“ бр. 104/09 ... 66/19) прописано да је ревизија увек дозвољена у споровима због повреда ауторских и сродних права када се не односе на имовинскоправни захтев. С обзиром да је ревизија тужиоца дозвољена одредбом члана 214а. Закона о ауторском сродним правима, то нема законских разлога за одлучивање о ревизији као изузетно дозвољеној у смислу члана 404. став 1. ЗПП.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. ЗПП, Врховни суд је оценио да ревизија туженог није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је аутор фотографије у боји „Бешеновачко језеро“, настале дана 18.08.2019. године, у 16,53 часова употребом дрона (величина фајла 3,3 МБ, димензија 1986 x 2651, shot 1/800, F/2.84.5. mmdevice FC 2103). Фотографија је објављена на Инстаграм профилу странице „Фабрика креативности“ чији је администратор имао дозволу тужиоца да је користи. Тужени је ...2020. године на својој Инстаграм страници „Fruskać“ у форми приче искористио описану фотографију тако што је исту јавно саопштио, без назначења имена тужиоца као аутора, пошто је претходно тагован од стране корисничког налога „Фкреативност“ на чијем инстаграм налогу „Фабрика креативности“ је фотографија објављена уз дозволу аутора. Тужилац није примио накнаду од туженог за саопштену фотографију. Удружење грађана „Фрушкаћ“ је невладино и непрофитно удружење, основано на одређено време ради остваривања циљева у области очувања и промоције фрушкогорских културних, историјских и природних вредности (члан 1. Статута удружења), односно промовисање „Фрушке горе“ као туристичке дестинације путем веб-сајта „fruskac.net“ и друштвених мрежа (члан 2.). Статут је потписао

председавајући Скупштине удружења – ББ. ББ као законски заступник туженог, оснивач је интернет странице „fruskac.net“ и Инстаграм профила „Fruškać“, као и осталих профила на друштвеним мрежама који се баве промоцијом Фрушке горе, као и аутор садржаја на тим сајтовима.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања и члана 2. став 1. и став 2. тачка 9., члана 9. ставови 1., 3. и 4., 15., 16. став 1., члана 17. и члана 30., члана 43. став 1., члана 102. ставови 1. и 2., члана 205. став 1. тачка 1. и став 2. Закона о ауторским и сродним правима („Службени гласник РС“, бр. 104/09 ... 29/16), нижестепени судови су усвојили тужбени захтев. Оценили су као неоснован приговор недостатка пасивне легитимације на страни туженог пошто је законски заступник туженог у име туженог као удружења које промовише туризам „Фрушке горе“ и за његов рачун објавио фотографију тужиоца без његове сагласности, па је тужени одговоран за радње својих запослених сходно одредби члана 170. Закона о облигационим односима, а тужени није доказао да је његов законски заступник поступао супротно овлашћењима које има, због чега је одговоран за насталу штету. Нижестепени судови су били става да је без утицаја то што се ради о фотографији која је претходно објављена на друштвеној мрежи Инстаграм на профили „Фабрика креативности“ који је имао дозволу да фотографију објави, те да је тужени фотографију преузео у потпуности. Ово стога што је тужени ауторско дело тужиоца саопштио без сагласности тужиоца и без означања његовог имена као аутора, а како је делатност туженог удружења промоција туризма и самим тим објављивање фотографије других аутора, био је у обавези да поступа са појачаним степеном пажње и не може се ослободити одговорности за накнаду штете. Како је утврђено да је тужени предметну фотографију саопштио без сагласности тужиоца као њеног аутора и без означања имена тужиоца. повредио је тужиочево ауторско право како имовинско-правну, тако и морално-правну компоненту тог права, због чега има обавезу да тужиоцу накнади претрпљену неимовинску штету. Полазећи од критеријума прописаних одредбом члана 200. Закона о облигационим односима, имајући у виду да тужилац није професионални фотограф, да му је битно да се приликом објављивања и саопштавања фотографије чији је аутор значи његово име ради промоције, да за фотографисање користи своју опрему, конкретно за ову фотографију користио је дрон, по слободној оцени у складу са правилима прописаним одредбом члана 232. Закона о парничном поступку делимично су усвојили захтев тужиоца за накнаду неимовинске штете досудивши му износ од 15.000,00 динара, са законском затезном каматом од дана пресуђења до исплате, а за разлику односно за тражени износ још 25.000,00 динара одбили као неоснован тужбени захтев. Одлучујући о накнади материјалне штете, нижестепени судови су имајући у виду преглед минималних цена фотографија Удружења ликовних уметника, примењених уметности и дизајнера Србије (УЛУПДС), оценили да тужиоцу припада накнада у складу са предметним ценовником за 2017./2018. годину према којем се у случају приказивања фотографија снимљене у специјалним условима (овде из ваздуха дроном), цена од 150 евра увећава множењем фактором до два пута, што износи 300 евра односно 35.268,00 динара (према средњем курсу на дан пресуђења), али су досудили тужиоцу износ од 35.000,00 динара (крећући се у границама тужбеног захтева), са законском затезном каматом почев од дана пресуђења до исплате на основу чланова 189. став 2. и 277. Закона о облигационим односима (ЗОО), а одбили захтев за исплату законске затезне камате за период од 09.08.2020. године до дана пресуђења. Применом члана 205. став 1. тачка 6. Закона о ауторским сродним правима, нижестепени судови су обавезали туженог да објави увод и изреку пресуде о свом трошку имајући у виду да је усвојен тужбени захтев тужиоца,

пошто је то задовољавајући начин да се саопшти јавности исход спора, док је у преосталом делу захтев за објављивање пресуде у целости одбијен као неоснован.

Овакво правно становиште нижестепених судова као правилно прихвата и Врховни суд.

Чланом 2. став 1. Закона о ауторским и сродним правима („Службени гласник РС“, бр.104/09 ... 66/19), прописано је да је ауторско дело оргинална духовна творевина аутора изражена у одређеној форми без обзира на његову уметничку, научну и другу вредност, његову намену, величину, садржину и начин испољавања као и допуштеност јавног саопштавања његове садржине (став 1.). Ауторским делом сматрају се нарочито, између осталог, планови, скице, макете и фотографије (став 2. тачка 9.). Ауторско дело је објављено кад је, на било који начин и било где у свету, први пут саопштено јавности од стране аутора, односно лица које је он овластио (члан 7. став 1.). Ауторско дело је саопштено јавности ако је учињено доступним већем броју лица која нису међусобно повезана родбинским или другим личним везама (став 2. истог члана). Аутор ужива морална и имовинска права у погледу свог ауторског дела од тренутка настанка ауторског дела (члан 8.). Аутор је физичко лице које је створило ауторско дело (члан 9. став 1.).

Према члану 15. Закона о ауторским и сродним правима, аутор има искључиво право да његово име, псеудоним или знак буду назначени на сваком примерку дела, односно наведени приликом сваког јавног саопштавања дела, изузев ако је то, с обзиром на конкретни облик јавног саопштавања дела, технички немогуће или нецелисходно. Према члану 16. став 1. овог закона, аутор има искључиво право да објави своје дело и да одреди начин на који ће се оно објавити. Према члану 19. овог закона, аутор има право на економско искоришћавање свог дела, као и дела које је настало прерадом његовог дела и за свако искоришћавање ауторског дела од стране другог лица аутору припада накнада ако овим законом или уговором није друкчије одређено (члан 19.). Према члану 30. став 1. овог закона, аутор има искључиво право да другоме забрани или дозволи јавно саопштавање дела, укључујући чињење дела доступним јавности жичним или бежичним путем на начин који омогућује појединцу индивидуални приступ дела са места и у време које он одабере. Према ставу 2. овог члана, право из става 1. овог члана се не исцрпљује било којом радњом јавног саопштавања дела, укључујући и чињење дела доступним јавности жичним или бежичним путем на начин прописан ставом 1. овог члана.

И по оцени Врховног суда, тужени је повредио ауторско право тужиоца јавним саопштавањем његовог ауторског дела - фотографије у боји „Бешеновачко језеро“ тако што је фотографију објавио ...2020. године без дозволе тужиоца као аутора на својој Инстаграм страници „Фрушкаћ“ и без означавања имена тужиоца, због чега тужилац основано потражује утврђење повреде свог ауторског права и накнаду неимовинске и имовинске штете и друге облике правне заштите предвиђене одредбама члана 205. став 1. тачке 1. и 3. у вези члана 204., 8., 9., 15., 16. и 20. Закона о ауторским и сродним правима.

Неосновани су наводи ревизије да тужени није повредио ауторска права тужиоца с обзиром да је страница „Фкреативност“ приликом објављивања наведене фотографије на свом налогу на Инстаграму, уз дозволу тужиоца као аутора и са

назначењем тужиоца као аутора, означила („таговала“) туженог омогућивши му на тај начин преузимање предметне фотографије, те је тужени исту поделио у кратком временском периоду у изворном облику са странице „Фкреативност“ у оквиру тзв. „сторија“ („story“) као једне од могућности коју Инстаграм пружа корисницима. Ово стога што и за „дељење“ („share“) туђег ауторског дела - у овом случају предметне фотографије у оквиру једне од могућности које пружа друштвена мрежа „Инстаграм“ корисницима налога кроз тзв. „стори“ („story“), који траје 24 часа, представља вид јавног саопштавања тог дела, а тужени изведеним доказима није доказао (члан 231. ЗПП) да је за то имао дозволу тужиоца као аутора (члан 30. Закона о ауторским и сродним правима). Тиме је дошло до повреде ауторског права тужиоца, јер је тужени и након „таговања“ имао могућност да не подели фотографију тужиоца на свом налогу.

Поред тога, тужени није доказао да у конкретном случају (члан 15. Закона о ауторским и сродним правима) с обзиром на конкретни облик јавног саопштавања дела тужиоца (на друштвеној мрежи - на интернету), технички било немогуће или нецелисходно навођење његовог имена, псеудонима или знака приликом јавног саопштавања дела. „Инстаграм“ као друштвена мрежа пружа техничку могућност корисницима (имаоцима налога на овој мрежи) да коришћењем опције означавање/напомињање („mention“) означе аутора преузете фотографије, а ако и аутор садржаја који се дели (туђа фотографија) има свој налог на „Инстаграму“ ова друштвена мрежа омогућава да се директно оде на профил аутора фотографије. „Инстаграм“ пружа и техничку могућност да се коришћењем опције тзв. „текстуалног означавања“ („Аа“) на подељеној објави (коју чини нпр. туђа фотографија) наведе име аутора, којом могућношћу се тужени такође није користио. Тачно је да „Инстаграм“ пружа и техничку могућност се једним кликом на објаву на „сторију“ тзв. „тагованог“ делиоца објаве уђе у објаву („post“) на налогу који је првобитно објавио нечију фотографију и потом „таговао“ делиоца објаве што омогућава да се види име аутора, под условом да првобитни делилац објаве (уз сагласност или без сагласности аутора) навео име аутора, за коју опцију се одлучио тужени, али то према ставу Врховног суда не ослобађа туженог одговорности у конкретном случају. Ово стога што та опција не доводи по аутоматизму до изворног делиоца фотографије, већ захтева од пратилаца или посетилаца налога који је даље поделио фотографију, овде пратилаца или само посетиоца налога „фрускаћ“ на Инстаграму да предузму додатну радњу у виду „клика“ у објаву предметне фотографије у оквиру опције „стори“ („story“), коју они не морају да користе, али без које не могу да оду на страницу првобитног делиоца фотографије на Инстаграму, овде „Фкреативност“, при чему све време у оквиру трајања опције („story“) од 24 часа објављена фотографија без назначења имена њеног аутора остаје видљива свим пратиоцима или посетиоцима овог налога.

Код изнетог, по оцени Врховног суда правилно су нижестепени судови одмерили и висину накнаде нематеријалне и материјалне штете. Свака објава занимљивих фотографија Фрушке горе на налогу туженог на Инстаграму, који се бави промовисањем лепота Фрушке горе, доприноси посећености (популарности) налога туженог међу корисницима Инстаграма, па у таквој ситуацији сатисфакцију треба пружити и аутору фотографија, овде тужиоцу, да његово име буде видљиво свим пратиоцима или посетиоцима налога туженог на Инстаграму, а без предузимања било којих додатних активности (тзв „клика“ у објаву) од стране тих лица, што су нижестепени судови имали у виду оприликом одмеравања висине накнаде штете.

Из наведених разлога Врховни суд је одлучио као у изреци на основу члана 414. став 1. ЗПП.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић